

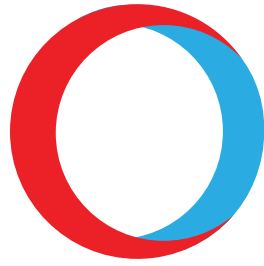
ARAP BAHARI: ORTADOĞU'YU ANLAMAK ÇALIŞTAYI

ARAB SPRING:
UNDERSTANDING THE MIDDLE EAST

الربيع العربي: ورشة عمل لتفهم واقع الشرق الاوسط

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الاوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM

TUTANAKLARI

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ

Tarihçe

Türkiye’de eksikliği hissedilmeye başlayan Ortadoğu araştırmaları konusunda kamuoyunun ve dış politika çevrelerinin ihtiyaçlarına yanıt verebilmek amacıyla, 1 Ocak 2009 tarihinde Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) kurulmuştur. Kısa sürede yapılanan kurum, çalışmalarını Ortadoğu özelinde yoğunlaştırmıştır.

Ortadoğu’ya Bakış

Ortadoğu’nun iç içe geçmiş birçok sorunu barındırdığı bir gerçektir. Ancak, ne Ortadoğu ne de halkları, olumsuzluklarla özdeşleştirilmiş bir imaja mahkum edilmemelidir. Ortadoğu ülkeleri, halklarından aldıkları güçle ve iç dinamiklerini seferber ederek barışçıl bir kalkınma seferberliği başlatacak potansiyele sahiptir. Bölge halklarının bir arada yaşama iradesine, devletlerin egemenlik halklarına, bireylerin temel hak ve hürriyetlerine saygı, gerek ülkeler arasında gerek ulusal ölçekte kalıcı barışın ve huzurun temin edilmesinin ön şartıdır. Ortadoğu’daki sorunların kavranmasında adil ve gerçekçi çözümler üzerinde durulması, uzlaşmacı inisiyatifleri cesaretlendirecektir. Sözkonusu çerçevede, Türkiye, yakın çevresinde bölgesel istikrar ve refahın kök salması için yapıcı katkılarını sürdürmelidir. Cepheleşen eksenlere dâhil olmadan, taraflar arasında diyalogun tesisini kolaylaştırmaya devam etmesi, tutarlı ve uzlaştırıcı politikalarıyla sağladığı uluslararası desteği en etkili biçimde değerlendirebilmesi bölge devletlerinin ve halklarının ortak menfaatidir.

Bir Düşünce Kuruluşu Olarak ORSAM’ın Çalışmaları

ORSAM, Ortadoğu algalmasına uygun olarak, uluslararası politika konularının daha sağlıklı kavranması ve uygun pozisyonların alınabilmesi amacıyla, kamuoyunu ve karar alma mekanizmalarına aydınlatıcı bilgiler sunar. Farklı hareket seçenekleri içeren fikirler üretir. Etkin çözüm önerileri oluşturabilmek için farklı disiplinlerden gelen, alanında yetkin araştırmacıların ve entelektüellerin nitelikli çalışmalarını teşvik eder. ORSAM; bölgesel gelişmeleri ve trendleri titizlikle irdeleyerek ilgililere ulaştırabilen güçlü bir yayım kapasitesine sahiptir. ORSAM, web sitesiyle, aylık Ortadoğu Analiz ve altı aylık Ortadoğu Etütleri dergileriyle, analizleriyle, raporlarıyla ve kitaplarıyla, ulusal ve uluslararası ölçekte Ortadoğu literatürünün gelişimini desteklemektedir. Bölge ülkelerinden devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve STK temsilcilerinin Türkiye’de konuk edilmesini kolaylaştırarak bilgi ve düşüncelerin gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır.

**POLPAUM & ORSAM
ARAP BAHARI: ORTADOĞU'YU
ANLAMAK ÇALIŞTAYI
28 MAYIS 2012**

**POLPAUM & ORSAM
ARAB SPRING: UNDERSTANDING
THE MIDDLE EAST
MAY 28, 2012**

بولبوم و أورشام
الربيع العربي: ورشة عمل لتفهم واقع الشرق الاوسط
٢٨ أيار/مايس ٢٠١٢

28 Mayıs 2012

Organizasyon
Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

ARAP BAHARI: ORTADOĞU'YU ANLAMAK ÇALIŞTAYI 28 MAYIS 2012

Oturum Başkanları

Prof. Dr. Abdülkadir Çevik,
POLPAUM Müdürü

Hasan Kanbolat,
ORSAM Başkanı

Katılımcılar

Prof. Dr. Hasan Onat,
Ankara Üniversitesi, Ortadoğu'da Din Etkisi, Arap Baharı'nda Din Olgusu

Prof. Dr. Aytül Kasapoğlu,
Ankara Üniversitesi, Arap Baharı'na Sosyolojik Bir Bakış

Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin,
Gazi Üniversitesi, Arap Baharı'nın Siyasi Dinamikleri

Doç. Dr. Mehmet Şahin,
Gazi Üniversitesi, Arap Baharı'na uluslararası İlişkiler Perspektifinden Bakış

Doç. Dr. Şaban Kardaş,
TOBB-ETÜ, Arap Baharı ve Türk Dış Politikası

Doç. Dr. Harun Öztürkler,
Afyon Kocatepe Üniversitesi, Arap Baharı'na Giden Süreçte Ekonominin Etkisi

Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen,
*Ahi Evran Üniversitesi,
Ortadoğu Siyasi Tarihinde Arap Kimliği Açısından Kırılma Noktaları*

Yrd. Doç. Dr. B. Senem Çevik-Ersaydı,
*Ankara Üniversitesi,
Türkiye'nin Ortadoğu İletişiminde Toplumsal
Aşağılanmışlık Duygusu ve Türkiye İmajı*

Dr. Rifat S. İlhan,
Ankara Üniversitesi, Arap Baharı ve Toplumsal Travma Etkisi

Raportör:
Merve Bağcı

TAKDİM

Arap Baharı olarak adlandırılan Arap halk hareketleri gerek Türkiye gerekse dünya gündemini sebep, süreç ve sonuçları açısından meşgul etmektedir. Ortadoğu'da Bouazizi'nin yaktığı ateş ile alevlenen Arap halk hareketleri siyasi, ekonomik, sosyolojik ve psikolojik birçok unsurun tetiklenmesi ile başlamış olsa da yapılan değerlendirmeler genellikle uluslararası ilişkiler perspektifinden analiz edilmekte, Arap Baharı'nın sonuçlarını etkileyecek bu unsurların bütüncül bir analizi çoğunlukla göz ardı edilmektedir.

Arap Baharı olarak adlandırılan Arap halk hareketlerini farklı yönleri ile bütüncül bir çerçevede ele almak amacı ile Ankara Üniversitesi Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi (POLPAUM) ve Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM) inter-disipliner bir yöntem benimseyen "Arap Baharı'nı Anlamak" çalıştay serisi düzenlemeye başladık.

Bu çalıştay serisi Arap Baharı'nı çok yönlü olarak ele almayı ve farklı bir bakış açısı geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu doğrultuda Arap Baharı'nı Anlamak Çalıştayı'nın ilk toplantısı 28 Mayıs 2012 tarihinde farklı disiplinlerden Arap Baharı ve Ortadoğu halkları değerlendirmesi çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Bu çerçevede düzenlenen çalıştay serisinin ilk toplantısına dair raporumuzu beğenilerinize sunuyoruz.

Prof. Dr. Abdülkadir Çevik
POLPAUM Müdürü

Hasan Kanbolat
ORSAM Başkanı

ARAP BAHARI: ORTADOĞU'YU ANLAMAK ÇALIŞTAYI- 1

Politik Psikoloji Araştırma ve Uygulama Merkezi (POLPAUM) ve Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)'nin işbirliği ile düzenlenen "Arap Baharı: Ortadoğu'yu Anlamak" çalıştay serisinin ilki 28 Mayıs 2012'de Ankara Üniversitesi'nde gerçekleşmiştir. Ana amacı 2010 yılında başlayan hareketler neticesinde gerçekleşen ve "Arap Baharı", "Arap Uyanışı" gibi adlandırmalarla ifade edilebilecek Ortadoğu sahasının yeniden şekillenmesinin temel dinamiklerini anlayabilmek olan toplantı multi-disipliner bir açı ile incelenmiştir. Sadece Uluslararası İlişkiler bilim dalının değil insani bilimlerin temel taşları olan tarih, sosyoloji, iktisat, ilahiyat ve psikoloji bilimlerinin bakış açılarının da yansıtıldığı toplantıda, sadece bilimsel bilgilendirme ve çözümlemelere değil daha analitik bir metotla irdelenmesi esas alınmıştır. Bütün bu bilim dallarının dahilinde yapılan sunum ve tartışmalarda politik psikoloji alanının da penceresi ile analitik çözümlemelere ve çıkarımlara ulaşılmıştır.

Uluslararası ilişkiler bağlamında Arap baharını değerlendirebilmek adına Arap kimliğinde ve toplumunun kırılma noktaları son derece önemlidir. Arap baharı, dış etkenlerin de müdahil olması göz ardı edilmese de sebepsiz yere ortaya çıkmış bir hareket değildir. Arap Baharı gerçekten bir bahar mıdır konusu sıkça tartışılmaktadır. Başta Irak ve Suriye olmak üzere bölgede şiddet ve katliamlar azalmak yerine artmakta, yönetim krizleri çözülmek yerine daha karmaşık hale gelmektedir. Bu yeni toplumsal ha-

reketlerin devrim özeliği taşıyıp taşımadığı da tartışmalıdır. Tarihsel arka planını incelediğimizde; 1. Dünya Savaşı sonrasında Osmanlı'dan ayrılan toplumların sömürge alanı haline gelmesi, 1948 Arap- İsrail savaşları sonrası ortaya çıkan konjoktörel değişiklikler, petrol krizi ardından bölge devletlerinin kendi değerlerinin farkına vararak doğal kaynaklarından güç almaya başlaması, 90'ların başında Arap devletlerinin kendi arasında savaşımaya başlaması, 2003 ile beraber bölgede ABD'nin etkisinin artması gibi nedenlerle ısınan hava ve yeniden şekillenme sürecinin başlaması, 2010 yılı sonlarında otoriter yöneticilerin değişime zorlanması yolu ile halk hareketlerinin başlamasına zemin hazırlamıştır. Arap kimliğinin kırılma noktalarını farklı tarihlerden başlatmak mümkündür. Arap kimliğinin "öteki" oluşturma çabasının ilk muhatabı Türkler olsa da, 1948 yılı ile beraber bu öteki Yahudiler olmuştur. Türklerin ötekileştirilmesinin derecesi de ülkeden ülkeye farklılık göstermektedir. Gizli bir hayranlığın yanında gizli bir düşmanlık da görebilmek mümkündür. İsrail ile Filistin arasındaki dünya kamuoyunca yakından takip edilen problemler bölgedeki Yahudi karşıtlığını tırmandırmıştır. Arapların kendi içinde olan sorunlarına müdahil olmadan izlemede görünen İsrail'in tutumu da tartışmalıdır.

Arap Baharı sürecinde Türk Dış Politikası'nın da bir özeleştiriyeye ihtiyacı olduğu görülebilir. Kavramsal bir perspektiften bakıldığında Türkiye'nin bölgedeki aktörlere yönelik yol haritası ile gelinen nokta arasında ciddi bir farklılık bulunmaktadır. Bu açıdan değerlendirildiğinde

başarısızlık durumu ifade edilebilir ancak bu bütünüyle bir başarısızlık değildir. Ortaya çıkan farklı durumları izleyebilmede Türkiye başarılı bir çalışma yürütmüştür. Yine de iddialı söylemlerle sonuç arasında farklılık bulunması Türkiye'yi başarısızlık tabirine yaklaştırmaktadır. Türkiye bölgesel bir arabuluculuk görevi üstlenmeye çalışırken çatışmalarda taraf olmuş ve arabuluculuk hedefindeki vasfını kaybetmiştir. Bir diğer önemli nokta; Türkiye Arap Baharı'nı tabandan tavana bir hareket olarak okumuştur. Bu bağlamda kimi noktalarda manipüleli bir yaklaşım olsa da Arap halkları ile eşitlik özgürlük ve vefa üzerinden şekillenmiş bir demokrasi anlayışı yansıtılmıştır. Demokrasi vurgusunun oldukça güçlü olduğu görülmektedir.

Ortadoğu'da çıkan ayaklanma ve hareketlerin anlaşılabilmesinde insani faaliyetlerin standartlarını büyük ölçüde belirleyen ekonomik parametreler büyük bir öneme sahiptir. Yaşam standartlarının düşmesi, yaygın

yolsuzluk ve işsizlik temel sorunlardır. Bölgede petrol çıkarımı ve ticareti üzerine odaklanmış bir ekonomik sistem bulunmaktadır. Bu, ekonomiyi olumsuz etkilememiş çeşitlenmemiş bir ekonomi oluşmasına sebep olmaktadır. Petrol satımı dışında bölge devletlerinin en önemli gelir kaynağı turizmden gelmektedir. Bu ülkelerin çoğunda kamu açıkları vardır ve yatırım harcamalarının yapılabilmesini olanaksız kılmaktadır. Enflasyon rakamsal olarak düşüktür ancak gıda ürünlerine bakıldığında yüksek bir seyir izlemektedir. Bu ekonomik parametreler, özellikle işsizlik, yaş ortalaması oldukça düşük, nüfus artış hızı gelişmiş ülkelerin neredeyse iki katı düzeyinde olan bölge nüfuslarının yaşam şartlarına ve toplumsal eşitsizliğe yönelik tepkilerinin şiddetinin artmasında önemli bir etkiye sahiptir. Toplumsal olay ve ayaklanmalar, rejim tartışmaları ve değişikliklerle geçen bir senede Tunus hariç bölge ülkelerinde gözle görülür bir değişiklik olmamış, ekonomik alanda yeterli

önlemlerin alınmadığı görülmüştür. Ekonomik etkenlerin tartışıldığı bölümde nüfusun niteliğinin bölgedeki dönüşümde oldukça etkili olduğu konusunda fikir birliğine varılmıştır.

Arap Baharı sürecinin bölgesel ve küresel aktörlerinin sürece etkilerini incelemede algı yönetimi ve siyasal iletişim metotları şüphesiz ki önemli bir yer tutmaktadır. Bölgenin şekillenmesinde Türkiye'nin tutumu ve algısını doğru okumak gerekmektedir. Bu algı oluşumunda toplumsal aşağılanmışlık duygusu önemli bir çıkış merkezidir. Algı toplumlararası ilişkileri yönlendiren önemli bir unsurdur. Bilindiği üzere bugün Arap Baharı'nın hüküm sürdüğü topraklar uzun bir müddet Osmanlı İmparatorluğu'nun hakimiyetinde kalmıştır ve Türkiye Cumhuriyeti'nin bu bölgelerde algılanışı farklıdır. Türkiye Cumhuriyeti'nin bilinçaltındaki hakimiyet duygusu hem söylemlerine hem de bölgeye dair uluslararası politikalarına şüphesiz ki yansımaktadır. Aşağılanmışlık duygusu (humiliation) da bölge halklarının duygularını yansıtan bir kavramdır. Doğu'nun Batı'ya olan ilgisi ve

Batı'ya dair olan merakı, bu toplumların medeniyetin gerisinde kalmışlığı alt başlığı kapsamında bir aşağılanmışlık duygusunu da beraberinde getirmektedir. Türkiye'de de Avrupa Birliği'ne tam üyelik sürecinin askıda kalması ve Türkiye'nin uluslararası kamuoyunda yanlış algılanması Türk toplumunda bir aşağılanmışlık hissini pekiştirmiştir. Hem Arap Ortadoğusu hem de Türkiye Cumhuriyeti'nde Osmanlı ruhunun (yeniden) canlandığı da bu süreçte görülmeye başlanmıştır. Türkiye'de Osmanlı'ya atıf yapan kültür öğeleri sıklıkla vurgulanmaya başlaması, Türkiye'nin Ortadoğu'da İslamiyet vurgusu üzerinden bölge toplumlarına hitap etmesi, hem Arapların hem de Türk halkının aynı doğrultuda olduğu fikrini doğurmuştur. Ancak burada da derinlemesine bir analiz yapmak zorunludur çünkü algılanan Türkiye fikri ile halkların gerçekte ne düşündüğünün ayrımının yapılması önemlidir. Algı oluşturmak için kullanılan siyasi dil hesaplanmamış politik sonuçlar doğurabilir. Arap Baharı'nı anlayabilmek için algıların doğru yönetilmesi ve iyi analiz edilmesi gerekmektedir.

Ortadoğu'da din olgusu Arap kimliğinin en önemli belirleyicisidir. Toplumlar canlıdır ve onları tarihsel arka planlarından bağımsız değerlendirmek mümkün değildir. Bugünü anlayabilmek için tarihsel alt yapılarını iyi bilmek gereklidir. Arap toplumlarının tarihine göz atıldığında Osmanlı İmparatorluğu'nun izleri görülebilir. Osmanlı, burada İslam dinine uygun insan odaklı ve ırkçılık iması olmayan bir sistem oluşturmuştur. I. Dünya savaşı sonrası batının fiili olarak sömürgeci olan bu toplumlarda Prof. Dr. Hasan Onat'ın deyimi ile "Mağdur Medeniyetler Travması" olarak adlandırılabilir bir durum ortaya çıkmıştır. Müslüman toplum oluşları onları bir ezilmişlik duygusuna itmektir. İslam dünyasını din olgusundan ayrı düşünmek imkânsızdır; bu olgu toplumda hem ayrıştırıcı hem birleştirici bir unsur olmuştur. İslam dini, insana bakışı ile demokratik yaşama uygun bir yapıya sahiptir. Ancak dinin doğru yorumlanması, bilinçliliğin artması bunun için bir önkoşuldur. Din çerçevesinden yaklaşılması gereken ikinci konu mezheplerin topluma ve siyasete nasıl şekil verdiğidir. Ortadoğu'da Şii ve Sünni mezheplerinin etkisi bölgeyi şekillendirmede ayırt edici bir öneme sahiptir, dinin birleştirici unsurundan uzaklaşıp ayrıştırıcı unsuru burada etkisini göstermeye başlamıştır. Din ve mezhepler üzerinden bir çözümlenme yapılması, mevcut çarpık İslam algısının değiştirilmesi, din kullanılarak aklın önemsizleştirilmesinin önüne geçilmesi demokratikleşme sürecine katkıda bulunacaktır.

Toplumların ve ülkelerin satranç oyununun birer oyuncusu gibi görüldüğü uluslararası sistemde toplumu

şekillendiren unsurların çözümlenmesi ve anlaşılabilmesi hem oyun stratejileri geliştirilebilmesinde hem de çatışmaların çözümlenmesinde, politika yapımcılar ve analistlere yeni bakış açıları katmaktadır. Sosyoloji bilimi bu bakış açısını katabilmede ve dinamiklerin yorumlanmasında yararlanılan önemli bir bilim dalıdır. Arap dünyasının yeniden şekillenmesini anlayabilmek için sosyologların yaptığı bilimsel çalışmalar da oldukça önemlidir. "Arap Baharı" adlandırması sosyoloji biliminde tüm sosyologlar tarafından kabul edilmemektedir. Kapitalizm odaklı sınıf siyasetine dayalı toplumsal hareketlerin yerini çıkar çatışmasının olmadığı, bir merkez tarafından yönlendirilmediği, iletişim araçlarının aktif olarak kullanıldığı yeni bir toplumsal hareket almıştır. Bu noktada "Neden Ortadoğu?", "Küreselleşmenin etkisi nedir?", sorularına cevap aranmakta, sosyoloji bilimi olaylara süreç ve sonuç odaklı yaklaşmaktadır. Bu değişimin iki ana noktası nüfus ve teknolojidir. Bu iki ana noktayı genişletirsek bu toplumsal hareketlerde gençler, eğitimliler ve kentliler yer almıştır. Beklentiler ile gerçekleştirenler arasındaki fark bilgi teknolojilerinin önlenemez yükselişi ile tepkilerin genç bireyler tarafından, çağın gelişim ve dönüşüm sürecini sıkı sıkıya takip etmeleri sonucu kent meydanlarında verilmektedir. Bu süreçte gençler önemli rol oynamıştır çünkü gençlerin kimlik oluşumu sürecinde kendini ifade etme isteği görülmektedir. Bir diğer yaklaşıma göre ise sosyologlar kimlik siyasetinin postmodern yaklaşımı yerine daha yapısal analizler yapma eğilimindedirler. "Kentli" odaklı bir yaklaşımın geçerliliği de katılımcılar tarafından

tartışıldı. Yeni toplumsal hareketlerin bir devrim olup olmadığına kuramsal bir çerçeveden bakıldı. Yerelliğin aşıldığı ve Marksistlere göre devrim niteliği taşınamasına rağmen Anthony Giddens'a göre devrim niteliklerine sahiptir. Ortadoğu'daki yeni toplumsal hareketlerin dinamiklerinin sosyoloji biliminin perspektifinden de incelenmesinin hem anlama hem de çözümleme yolunda önemi üzerinde hemfikir olundu.

Politik psikoloji alanı toplumları anlamada ve politika geliştirmede önemli bir yere sahiptir. Arap toplumlarını şekillendiren din olgusu ve mezhepler arasındaki çatışmanın oluşturduğu travmalar vardır. Arap geniş grup kimliğinin belirleyicileri arasında, etnik kökenin yanı sıra mezhepsel farklılıklarında en az etnik kimlik kadar önemi vardır. Bu anlamda Sünni grupların, Nusayri gruplara yönelik nefret derecesine varan söylemleri örnek gösterilebilir. Arap grupların bu mezhepsel savaşları birçok travmaya sebep olmuştur. Travmaya sahip olan toplumlar bu travmalarının üstesinden gelebilmek için çeşitli zihinsel savunma mekanizmaları kullanmaktadır. Bu savunma mekanizmalarından en önemlisi de geçmişte yaşanmış edilgenliğin etkin olma durumuna dönüştürülmesidir. Bu durum takıntılı bir biçimde düşman arayışından, düşman olarak belirlenen gruba yönelik abartılı şiddete kadar uzanan bir yelpazede görünüm bulabilmektedir. Toplumlar kendi grup kimliklerine gelecek herhangi bir tehdide karşı şiddet kullanma eğiliminde olabilmektedir. Bu yolda şiddet kullanma hakkını kendilerinde görebilirler. Bir diğer kavram ise grup kimliğinin ye-

niden düzenlenmesi ile ilgilidir. Psikolojide regresyon olarak geçen ruhsal gerileme durumlarında bireyler ya da geniş gruplar, kendi kimliklerini ya da geniş grup kimliklerini yeniden düzenleme eğilimi içine girebilirler. Bu durumdaki toplumda gri alanlar yoktur, dünyada siyah ve beyaz vardır, Hızlı bir şekilde bir insanı yüceltebilir ya da kötüleyebilir. Arap Baharı çerçevesinde değerlendirildiğinde toplumsal hareketlerin pek çoğunda görülen karizmatik lider seçiminin olmadığı ya da bu seçimin kısa süreli olduğu görülebilir. Bu anlamda Arap grupları lider olarak benimsedikleri kişileri hızlı bir şekilde yüceltildikleri gibi bu liderlerden kolaylıkla da vazgeçebilirler. Başbakan Recep Tayyip Erdoğan'ın Mısır'da kahraman gibi karşılandıktan sonra, laiklik söylemleri sonrası Mısır'dan yalnız olarak uğurlanması bu duruma örnek olarak verilebilir. Bununla birlikte geniş grup kimliğinin yapılanma sürecinde, ruhsal gerileme halindeki grupların kendi özerklik algılarına yönelik tehdit algılarının yüksek olduğu düşünüldüğünde, bu gruplara yönelik tahakküm ve kontrol politikaları, bu gruplarda ciddi bir antipati oluşturabilir. Bu anlamda "ağabeylik" ve "düzen kuruculuk" a yönelik politikalar, Arap grupları tarafından olumsuz karşılanabilir ve Türk ve Arap toplumları için hızlı kırılabilirlikler ve birbirlerine karşı öfke hisleri oluşabilir. Doç. Dr. Mehmet Şahin'in ifadesi ile Türkiye'nin örnek alınması için düzen kurucu bir role bürünmesine gerek yoktur. Ergenlik dönemindeki gençler gibi öğüt almaktan hoşlanılmayan böyle dönemlerde, örnek alma davranışı yani psikolojideki özdeşim kurma durumu sessizce ve kendiliğinden gerçekleşen bir süreç

olarak ortaya çıkmaktadır. Bu anlamda Türk hükümetinin, bölgedeki Arap grupları kontrol etmek ve onlara örnek olma ile ilgili girişken tutumu, öğüt ve tahakküm kurma düzeyinde değil, karşılıklı anlayış ve grup kimliklerine yönelik kabullenici ve saygılı bir tutumla gerçekleşebilir. Grup kimliğinin oluşum sürecinde eski düzenin kalıntıları yok edilmek sureti ile bir arındırılma süreci yaşanır. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunda bu yol izlenmiştir ve Osmanlı'ya dair bazı kurumlar ortadan kaldırılmıştır.

Bu süreçte liderin de yapıcı nitelikte olması oldukça önemlidir. Eski Osmanlı kimliği ilerleyen dönemlerde de inkar noktasına kadar gelmiştir. Bu doğrultuda Arap hareketleri, Türk toplumunda Osmanlı kimliğinin tekrar canlanmasına neden olabilir. Bu anlamda bölgeye yönelik izlenecek politikalar, siyasi çıkarları biraz daha geri plana atan, ortak tarih ve bilincin temel alındığı duygusal boyuttaki politikaların olması Türk-Arap ilişkileri açısından daha faydalı ve gelecek vaat edici olabilir.

Arap Baharı'nı anlayabilmek için analizlerde farklı bakış açılarına da yer verilmelidir. Arap Baharı'nın ülkelerin iç politikaları bağlamında kabul edilebilir nedenleri olsa da küresel güçlerin bölgeye dair politikaları da görmezden gelinmemelidir. Öncelikle

tüm dünya devletlerinin geçmiş siyasi olaylara bağlı olarak edindiği Amerika Birleşik Devletleri'nin bölgeyi şekillendirdiği algısının dışına çıkarak Arap dünyasının Sovyet Rusya ve Rusya Federasyonu ile olan ilişkilerini ve bölgedeki Sovyet etkisini de doğ-

ru okuması gerekmektedir. Bölgenin kısmen istikrarlı gücü İran'ın bölge ile ilişkileri tüm yönleriyle incelenmelidir. Arap kimliğinin oluşması sürecinde sömürge dönemi aydınlarının sömürgecilerle ilişkileri mercek altına alınmalıdır. Vizyon geliştirilebilmesi için artık geçerliliğini yitirme noktasına gelmiş metinleri çözümlenerek politika aracı olarak kullanmak yerine yeni ve farklı bakış açılarından yazarlar ve fikir adamlarından yararlanmak Türkiye'nin bölge politikalarına olumlu katkıda bulunacaktır. Türkiye'nin Arap coğrafyası ile olan ilişkilerinin son on sene içinde gelişmiş olması (uzun soluklu olmaması) nedeni ile bölgeyi ve bölge dilini iyi bilen uzmanların eksikliği bu süreçte

Türkiye'nin dezavantajlarından biri olmuştur. Türkiye'de TRT Arapça kanalı açılabilmesi için dahi anadili Arapça olan ülkelere uzman desteği almıştır. Bölgeyle olan ilişkilerin daha üst düzeye çıkarılabilmesi için uzman yetiştirilmesi de Türkiye-Arap Dünyası ilişkilerini olumlu yönde etkileyecektir. Arap Baharı'nı anlayabilmek için özetle bu faktörler ve konjoktörel değişikliklerin, yalnızca ekonomik ve siyasal aktörler çerçevesinde değil psikolojik, sosyolojik alt yapılarının da detaylı bir şekilde analiz edilmesi, tek yönlü bir bakış açısı ile bakmak yerine derin analizlerle sürece dahil olmak, resmin bütününe görmemize faydalı olacaktır.

Sonuç

Bölgenin özelliklerini ve dilini iyi bilen kişilerin yetişmiş olması Ortadoğu ile ilişkilerde altyapının kurulmasında önemli bir adım olabilir. Olay ve olgulara yalnızca Batı menşeli kavramlarla yaklaşmak yerine böl-

genin sosyal ve kültürel özelliklerini değerlendirerek bakmak, Ortadoğu ve Arap Baharı'na sadece uluslararası ilişkiler disiplininin perspektifinden değil diğer alanlardan da bakabilmek, bölgenin kendi dinamikleri ile doğru bir strateji geliştirmeye fayda sağlayabilecektir.

AKADEMİK KADRO

Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu Ekonomileri - Afyon Kocatepe Üniversitesi
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Habib Hüzmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Doç. Dr. Didem Daniş	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Doç. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Uzmanı, Avrasya, El Farabi Kazak Milli Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Ahi Evran Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Danışmanı, Deniz Emniyeti ve Güvenliği
Doç. Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Danışmanı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Öğretim Üyesi
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Danışmanı, Avrasya
Elmira Cheremisova	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, St. Petersburg Üniversitesi
Av. Aslıhan Erbaş Açıknel	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Pınar Ankan Sinkaya	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ODTÜ Uluslararası İlişkiler Bölümü
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Tamer Koparan	ORSAM Yönetici Editörü
Bilgay Duman	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Noyan Gürel	ORSAM Danışmanı
Oytun Orhan	ORSAM Uzmanı, Ortadoğu
Sercan Doğan	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Seval Kök	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Nebahat Tanriverdi	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Shalaw Fatah	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Aytekin Enver	ORSAM Uzman Yardımcısı, Ortadoğu
Göknil Erbaş	ORSAM, Karadeniz
Tuğçe Kayıtmaz	Mütercim Tercüman
Uğur Çil	ORSAM, Ortadoğu

ORSAM Su Araştırmaları Programı

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Su Araştırmaları Programı Hidropolitik Uzmanı

ORSAM DANIŞMA KURULU

Dr. İsmet Abdülmecid	Irak Danıştay Eski Başkanı
Prof. Dr. Ramazan Daurov	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü, Direktör Yardımcısı
Prof. Dr. Vitaly Naumkin	Rusya Bilimler Akademisi Doğu Çalışmaları Enstitüsü Direktörü
Dr. Abdullah Alshamri	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - ORSAM Riyad Temsilcisi
Hasan Alsancak	İhlas Holding CEO
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. Ahat Andican	Devlet Eski Bakanı, İstanbul Üniversitesi
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı Yardımcısı
Prof. Dr. Tayyar Arı	Uludağ Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Ali Arslan	İstanbul Üniversitesi, Tarih Bölümü
Büyükelçi Shaban Murati	Arnavutluk Uluslararası Çalışmalar Enstitüsü
Başar Ay	Türkiye Tekstil Sanayii İşveren Sendikası Genel Sekreteri
Hediye Levent	Gazeteci (Suriye)
Prof. Dr. Mustafa Aydın	Kadir Has Üniversitesi Rektörü
Doç. Dr. Ersel Aydınlı	Bilkent Üniversitesi Rektör Yardımcısı & Fulbright Genel Sekreteri
Yaşar Yakış	Büyükelçi, Dışişleri Eski Bakanı
Patrick Seale	Ortadoğu ve Suriye Uzmanı
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Aftab Kamal Pasha	Hindistan Batı Asya Araştırmaları Merkezi Başkanı
İtr Bağdadi	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler ve Avrupa Birliği Bölümü
Prof. Dr. İdris Bal	TBMM 24. Dönem Milletvekili
Yrd. Doç. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Teknik Üniversitesi, Deniz Ulaştırma İşletme Mühendisliği Bölüm Başkanı
Dr. Sami Al Taqi	Orient Research Center Başkanı
Kemal Beyatlı	Irak Türkmen Basın Konseyi Başkanı
Barbaros Binicioğlu	Ortadoğu Danışmanı
Safarov Sayfullo Sadullaevich	Tacikistan Cumhurbaşkanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkan Yardımcısı

Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi
Doç. Dr. Mustafa Budak	Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Hasan Canpolat	Milli Savunma Bakanlığı Danışmanı
E. Hava Orgeral Ergin Celasin	23. Hava Kuvvetleri Komutanı
Volkan Çakır	ORSAM Danışmanı, Afrika
Doç. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Çetiner Çetin	Gazeteci (Orta Doğu)
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	YÖK Başkanı
Doç. Dr. Didem Daniş	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Galatasaray Üniversitesi, Sosyoloji Bölümü
Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Ekonomi Üniversitesi, Ekonomi Bölümü
Dr. Serdar Aziz	ORSAM Danışma Kurulu Üyesi
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	Başbakanlık Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara Üniversitesi, Avrupa Toplulukları Araştırma ve Uygulama Merkezi Müdürü
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Bağdat Üniversitesi, Siyaset Bilimi Fakültesi Dekanı
Dr. Farhan Ahmad Nizami	Oxford Üniversitesi İslami Çalışmalar Merkezi Yöneticisi
Av. Aslıhan Erbaş Açıklak	ORSAM Danışmanı, Enerji-Deniz Hukuku
Cevat Gök	Irak El Firat TV Türkiye Müdürü
Mete Göknel	BOTAŞ Eski Genel Müdürü
Osman Göksel	BTC ve NABUCCO Koordinatörü
Timur Göksel	Beyrut Amerikan Üniversitesi Öğretim Üyesi
Prof. Dr. Muhamad Al Hamdani	Irak'ın Ankara Büyükelçiliği Kültür Müsteşarı
Numan Hazar	Emekli Büyükelçi
Habib Hümmüzlü	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu
Doç. Dr. Pınar İpek	Bilkent Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Dr. Tuğrul İsmail	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Alexandr Koleşnikov	Diplomat
Doç. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Avrasya Danışmanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Doç. Dr. Şenol Kantarcı	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Selçuk Karaçay	Vodafone Genel Müdür Yardımcısı
Doç. Dr. Nilüfer Karacasulu	Dokuz Eylül Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. M. Lütfullah Karaman	Fatih Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Doç. Dr. Şaban Kardeş	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli	Çukurova Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev	Rus-Slav Üniversitesi (Bişkek)
Prof. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Prof. Dr. Talip Küçükcan	Marmara Üniversitesi, Ortadoğu Araştırmaları Enstitüsü Müdürü
Arslan Kaya	KPMG, Yeminli Mali Müşavir
Dr. Hicran Kazancı	Irak Türkmen Cephesi Türkiye Temsilcisi
İzzettin Kerküklü	Kerkük Vakfı Başkanı
Prof. Dr. Mustafa Kibaröglü	Okan Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı
Dr. Max Georg Meier	Hanns Seidel Vakfı Proje Müdürü (Bişkek)
Prof. Dr. Mosa Aziz Al Mosawa	Bağdat Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Mahir Nakip	Erciyes Üniversitesi İİBF Öğretim Üyesi
Doç. Dr. Tarık Oğuzlu	ORSAM Danışmanı, Ortadoğu - Uluslararası Antalya Üniversitesi
Prof. Dr. Çınar Özen	Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Murat Özçelik	Büyükelçi
Muhammed Nurettin	Beyrut Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Doç. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Afyon Kocatepe Üniversitesi
Dr. Bahadır Pehlivan Türk	TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Victor Panin	Pyatigorsk Üniversitesi (Pyatigorsk, Rusya Federasyonu)
Doç. Dr. Firat Purtaş	Gazi Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü, TÜRKSOY Genel Sekreter Yardımcısı
Prof. Dr. Suphi Saatçi	Kerkük Vakfı Genel Sekreteri
Doç. Dr. Yaşar San	ORSAM Danışmanı, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniv. Öğretim Üyesi
Ersan Sankaya	Türkmeneli TV (Kerkük, Irak)
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Bölümü
Doç. Dr. İbrahim Sirkeci	Regent's College (Londra, Birleşik Krallık)
Dr. Aleksandr Sotnichenko	St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Zaher Sultan	Lübnan Türk Cemiyeti Başkanı
Dr. Irina Svistunova	Rusya Strateji Araştırmaları Merkezi, Türkiye-Ortadoğu Araştırmaları Masası Uzmanı
Semir Yorulmaz	(Gazeteci, Mısır)
Doç. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin	Gazi Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Mehmet Şüküroğlu	Enerji Uzmanı
Doç. Dr. Oktay Tannsever	ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
Prof. Dr. Erol Taymaz	ODTÜ, Kuzey Kıbrıs Kampüsü Rektör Yardımcısı
Prof. Dr. Sabri Tekir	İzmir Üniversitesi, İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dekanı
Dr. Gönül Tol	Middle East Institute Türkiye Çalışmaları Direktörü
Av. Niyazi Güney	Prens Group Yönetim Kurulu Başkan Yardımcısı
Doç. Dr. Özlem Tür	ORSAM Ortadoğu Danışmanı, ODTÜ, Uluslararası İlişkiler Bölümü
M. Ragıp Vural	2023 Dergisi Yayın Koordinatörü
Dr. Ermanno Visintainer	Vox Populi Direktörü (Roma, İtalya)
Dr. Umut Uzer	İstanbul Teknik Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri
Prof. Dr. Vatanyar Yagya	St. Petersburg Şehir Parlamentosu Milletvekili, St. Petersburg Üniversitesi (Rusya Federasyonu)
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Avrasya Danışmanı

ORTADOĞU ETÜTLERİ YAYIN KURULU

Meliha Benli Altunışık	ODTÜ
Bülent Aras	Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Tayyar An	Uludağ Üniversitesi
İlker Aytürk	Bilkent Üniversitesi
Recep Boztemur	ODTÜ
Katerina Dalacoura	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
F. Gregory Gause	Vermont Üniversitesi (ABD)
Fawaz Gerges	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Ahmet K. Han	Kadir Has Üniversitesi
Raymond Hinnebusch	St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Rosemary Hollis	City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Bahgat Korany	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Peter Mandaville	George Mason Üniversitesi (ABD)
Emma Murphy	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

ORTADOĞU ANALİZ YAYIN KURULU

Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ODTÜ Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürü
Hasan Kanbolat	ORSAM Başkanı
Doç. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Danışmanı, The Black Sea International Koordinatörü - Bilkent Üniversitesi
Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Danışmanı, Ahi Evran Üniversitesi, Uluslararası İlişkiler Bölüm Başkanı

Mithatpaşa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA
Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr

**ORSAM MINUTES OF THE MEETING,
No: 29, May 2012**

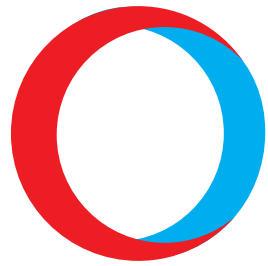
ARAB SPRING: UNDERSTANDING THE MIDDLE EAST

ARAP BAHARI:
ORTADOĞU'YU ANLAMAK ÇALIŞTAYI

الربيع العربي: ورشة عمل لتفهم واقع الشرق الأوسط

ORTADOĞU STRATEJİK ARAŞTIRMALAR MERKEZİ
CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES
مركز الشرق الأوسط للدراسات الاستراتيجية

ORSAM

MINUTES OF
THE MEETING

STRATEGIC INFORMATION MANAGEMENT AND INDEPENDENT THOUGHT PRODUCTION

CENTER FOR MIDDLE EASTERN STRATEGIC STUDIES

History

In Turkey, the shortage of research on the Middle East grew more conspicuous than ever during the early 90's. Center for Middle Eastern Strategic Studies (ORSAM) was established in January 1, 2009 in order to provide relevant information to the general public and to the foreign policy community. The institute underwent an intensive structuring process, beginning to concentrate exclusively on Middle Eastern affairs.

Outlook on the Middle Eastern World

It is certain that the Middle East harbors a variety of interconnected problems. However, neither the Middle East nor its people ought to be stigmatized by images with negative connotations. Given the strength of their populations, Middle Eastern states possess the potential to activate their inner dynamics in order to begin peaceful mobilizations for development. Respect for people's willingness to live together, respect for the sovereign right of states and respect for basic human rights and individual freedoms are the prerequisites for assuring peace and tranquility, both domestically and internationally. In this context, Turkey must continue to make constructive contributions to the establishment of regional stability and prosperity in its vicinity.

ORSAM's Think-Tank Research

ORSAM provides the general public and decision-making organizations with enlightening information about international politics in order to promote a healthier understanding of international policy issues and to help them to adopt appropriate positions. In order to present effective solutions, ORSAM supports high quality research by intellectuals and researchers that are competent in a variety of disciplines. ORSAM's strong publishing capacity transmits meticulous analyses of regional developments and trends to the relevant parties. With its website, books, reports, and periodicals, ORSAM supports the development of Middle Eastern literature on a national and international scale. ORSAM facilitates the sharing of knowledge and ideas with the Turkish and international communities by inviting statesmen, bureaucrats, academicians, strategists, businessmen, journalists, and NGO representatives to Turkey.

* ORSAM is a member of the The Middle East Studies Association (MESA).

**POLPAUM & ORSAM
ARAB SPRING: UNDERSTANDING
THE MIDDLE EAST
MAY 28, 2012**

**POLPAUM & ORSAM
ARAP BAHARI: ORTADOĞU'YU
ANLAMAK ÇALIŞTAYI
28 MAYIS 2012**

بولبوم و أورشام
الربيع العربي: ورشة عمل لتفهم واقع الشرق الاوسط
٢٨ أيار/مايس ٢٠١٢

28 May 2012

Organizasyon
Center For Middle Eastern Strategic Studies (ORSAM)

ARAB SPRING: UNDERSTANDING THE MIDDLE EAST MAY 28, 2012

Co-Chairs

Abdülkadir Çevik,
M.D., Professor of Psychiatry, POLPAUM Director

Hasan Kanbolat,
ORSAM Director

Participants

Prof. Dr. Hasan Onat,
Ankara University, Religion in the Middle East and the Arab Spring

Prof. Dr. Aytül Kasapoğlu,
Ankara University, A Sociological Perspective on the Arab Spring

Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin,
Gazi University, The Political Dynamics of the Arab Spring

Doç. Dr. Mehmet Şahin,
Gazi University, An International Relations Perspective on the Arab Spring

Doç. Dr. Şaban Kardaş,
TOBB-ETÜ, The Arab Spring and Turkish Foreign Policy

Doç. Dr. Harun Öztürkler,
Afyon Kocatepe University, The Impact of Economics in the Arab Spring

Yrd. Doç. Dr. Serhat Erkmen,
Ahi Evran University, The Arab Identity and Middle East History

Yrd. Doç. Dr. B. Senem Çevik-Ersaydı,
*Ankara University,
The Impact of Societal Humiliation in Turkey's
Communication With the Middle East and Turkey's Image.*

Dr. Rifat S. İlhan,
Ankara Üniversitesi, The Arab Spring and Mass Truma

Report prepared by:
Gözde Firidinoğlu

POLPAUM & ORSAM WORKSHOP SERIES ON THE ARAB SPRING: UNDERSTANDING THE MIDDLE EAST

The first session of the POLPAUM & ORSAM Workshop series on the Arab Spring was held on May 28, 2012. The workshop aimed at discussing the Arab Spring from the beginning to the recent developments from an interdisciplinary perspective. In order to achieve this goal the subject was discussed by the academicians not only from the disciplines of international relations, political science, sociology, economy but also from psychiatry, psychology, communication and theology. The Arab Spring as a phenomenon needs a multi-dimensional and inter-disciplinary analysis where each branch of social sciences assists to make the overall picture more accurate. Despite the tendency to analyze the Arab Spring from an international relations perspective it is necessary to interpret the dynamics of the recent events in the light of various disciplines. POLPAUM and ORSAM workshop series intend to take this path to establish a fresh outlook for the Middle East, Turkey and the “Arab Spring”.

A better understanding of the Arab Spring is closely associated with getting familiarized with the geography in which the Arabs live and the elements that dominate the Arab culture. Hence, when dealing with the Arab Spring it is necessary to have an information and opinion about the Arab perspective of humanity, state, history, international systems, econ-

omy, religion, and most importantly about where the Arabs see themselves in the future. In this perspective, it is essential for Turkey to develop empathy with the Arab societies that are experiencing the current wave. For a more accurate analysis and strategy it is necessary that Turkey understands the meaning and scope of the events from the Arab perspective.

It is doubtful that whether the name “Arab Spring” is internalized by the Arabs since the name evokes the Prague Spring. In respect, many experts prefer to term the movements as the “Arab awakening”. Thus, it is crucial that this kind of denominations and definitions are open to debate in order to go beyond the ordinary. The workshop series also serve for developing this kind of outlook.

It is almost impossible to examine the Arab Spring without considering the developments in political history. The major turning points of the Arab history can be dated as 1918 and the onward mandate period, 1948 the independence of the state of Israel, 1973 the oil price shock, 1990 and 1991 the years of the Gulf War and the end of the Cold War, 2003 the American invasion of Iraq, and finally the period of the Arab Spring starting from 2010. Throughout this timeline the only unchanging factor has been the oppressive feature of Western style modernity over the Arab societies and governments. The Arab world has had troubles with the requirements of modernity. The ideology of Pan-Arabism was born as a result of finding a way to bring the Arabs together without much distance from modern

world. The Arab nationalists tried to construct an ideology whose origin stemmed from their language and somehow religion rather than putting forward the Turks as “the other”. However the Six-Day War in 1967, became the end of this doctrine while

becoming a cornerstone in the Arab history because of the severe defeat of the Arabs and the absolute victory of Israel. Additionally, the so-called Arab socialism, came to an end before the collapse of the Soviet Union.

History has proven that Islam has lost its uniting feature for the Arab societies long before the Arab Spring. It does not mean that Islam has had no leading role in the Arab world but it means that other factors have arrived on the political agenda of the Arabs rather than religion. The religious ‘sects’ is one of them. The sects such as Sunni, Shia commence to legitimize the separatist movements. Consequently, there is a political atmosphere in which both ethnic and sectarian roots clash with each other. In other words, the concept of nationalism is not identified with being Arab any more, however, while it is on the grounds of being an Egyptian or a Syrian, the diversion in the sects is getting more visible.

The debates around the Arab Spring vary by definition and structure. One of them is whether the process can fit the definition of “revolution” or the definition of “rebellion”. While some emphasize on the outcomes and define it as rebellion, the others interpret the process and call it as revolution. Although a consensus has not been reached on the definition debate, majority of experts agree that the movements have been common for all the sides/classes of the societies and they have been internalized. Another discussion is about why Middle East becoming the scene for such a mass movement. There are several significant answers to this question. Firstly, the legitimacy of the regimes of the Arab governments were dubi-

ous. Secondly, not independent from the first reason, the demand for democratization paved the way for the movements. Thirdly, the dramatic increase in poverty and corruption triggered the Arab uprising. This reason also supports that the motive behind the Arab Spring has economic roots. When the economic structure of the Arab countries is examined, it is easily seen that there are common problems. Their economies depend on a single source and they are not productive enough. There is also a rapid population growth and the current economic growth cannot answer the demands of the youth. The young population turns out to be a burden for the economy of these countries. Furthermore, the growth rates and the GDP per capita of the countries are too low. This vicious economic structure makes a conflict inevitable. The youth and educated Arabs are also aware of the developments around the globe. These are the sparks that make Arabs strike for freedom, honor, and bread. The rich and stable minority, therefore, is forced to face with the poor and unstable majority.

The “Arab Spring” or awakening has had a major effect on the Turkish Foreign Policy. Turkey could not be the observer of these events by nature owing to the geographical proximity and the new dynamics of the Turkish foreign policy. Turkey has implemented a pro-active foreign policy from the beginning of the Arab Spring since Turkey had already started to generate the relations with the region. Considering the zero-problem policy with neighbors and the initiative for implementing pro-active policies,

Turkey proves that she has attempted to make a claim for leadership in her region. Despite many problems Turkey is eager and ready to take responsibility. During the Arab Spring new dynamics of the Turkish foreign policy provide soft power for Turkey because Turkey has emphasized the values such as democratization, human rights by taking position on behalf of the Arab societies rather than the Arab governments.

However, the policies Turkey has followed can be evaluated as both successful and unsuccessful in terms of the developments in the long and short run. On one hand, Turkey might seem to be relatively successful according to some experts as Turkey could tailor its foreign policy in line with the uneven circumstances of the movements. Turkey, in other words, could grab the essential flexibility in order to conduct and cope with the unstable environment throughout the Arab Spring.

On the other hand, Turkey may have failed to implement a successful policy. According to this counter-narrative, the reason why Turkey became unsuccessful is losing the grounds for a consistent foreign policy. For one thing Turkey failed to respond accordingly and equally towards other autocratic regimes in the Middle East which may eventually position Turkish foreign policy as ambivalent. Turkey remained a soft power in the region until the intervention in Libya but then she took part in the Western Allies who may invoke different perceptions amongst the Arab nations. Moreover, it is claimed that from now

on Turkey has differentiated her discourse and implementation, which presents a contradictory position. Especially in the context of Syria, Turkey's political rhetoric and application towards Syria regime is exaggerated and not carefully weighed. Turkish policy makers forecasted that the international community would be more willing to act in the Syrian case as it was seen in the NATO's intervention in Libya. However, overshooting the mark, Turkish foreign policy makers were in a hurry to act effectively. The attitude of Turkey towards the Syrian government was constructed without considering the peculiar conditions of Syria where the main discussion ended in a deadlock over the Syrian president Bashar al-Assad. As Mehmet Şahin pointed out, it is impossible for Bashar al-Assad to stay in power while it is also difficult to overthrow him. Assad knows that if he withdraws from the government, there would be almost no chance for the survival of other Nusairies in Syria. It is related to defending a group against perishing. In term of interna-

tional involvement, it is the only way to cast a resolution from the United Nations Security Council as to provide legitimacy.

There is another frequently asked question, whether Turkey could be an example or a model for the Arab countries, if it is the Turkish structure of democracy and economy they want to obtain at the end of the day. Turkish decision-makers promote the demands for freedom, equality and democracy since they realize that these demands are stemming from the majority of the people. Indeed, these are the demands coming from the bottom. For many Arabs, the Turkish democracy is akin to their culture rather than Western democracies. This thought is supported by Turkey's relations with the Western institutions and mostly the economic improvement of Turkey. Turkey promises/symbolizes political stability, economic prosperity and reconsolidation between religion and secularism. Nevertheless, unless Turkey's manner continues being peaceful and

calm, the impact of Turkey on the region may possibly reverse. Additionally, Turkey must be aware of the gap between the ideals and realpolitik. It means that Turkey should recognize her limits and capabilities. Otherwise, Turkey would become an inoperative actor and be excluded from the political processes in the region.

Turkey can be an example or a model for the Arab states via her practices not by the discourse. The modest side of Turkey makes her preferable rather than the predominantly radicalized Iran. Nonetheless, Turkey could be perceived as the protector of the Sunnis. Since it would escalate the tension, it would result in new conflicts in which Turkey would eventually lose its ground. Turkey should enhance her soft power mechanisms, and equally approach all communities in the Arab Spring regardless of the religious sects.

Needlessly to say, handling the issue from a psycho-political perspective leads to a deeper analysis of the Arab Spring and its repercussions. On the Turkish side, after the collapse of the Ottoman Empire and the years following the establishment of the Republic of Turkey, Turkish state has looked for success in the international domain. Turkey has been patiently waiting for membership to the European Union for almost fifty years. During this process Turkey has been severely criticized for many issues such as the weakness in the structure of democracy, abuse of human rights, decreasing credibility in the economic reforms by the organs of the European Union. However, Turkey is now

comfortable with her new stance in the world thanks to her consolidated democracy and improved economy. Hence, Turkey might try to treat her despised position. While the economically and politically successful performance of Turkey is recognized by Arabs, Turkey replenishes/compensates her yearning for the past glory.

Nonetheless, each country and nations has its own identity, perception and historical background, therefore, the perception of the Arab states is likely to be different than one another. According to political communication and political psychology, perception management has very important role in the relations between the states and the perception of the states. Not only the question of how Turkey perceives the region, the regional countries and herself but also the question of how each regional country perceives herself, the region and Turkey are of great importance. Hence, the stances of the regional countries should be revised through a multi disciplinary argument. At this point it is evident that both Turkey and the regional states have a common historical heritage dating back to the Ottoman Empire. The Ottoman reign is associated with being powerful and taking part in the governance in a world-wide empire for the Turks, however it can resonate a totally different feeling in the Arab societies. It could mean that the Arabs were under the yoke of a foreign domination and so stayed underdeveloped. Thereby, it can be argued that the Arab societies have been experiencing "humiliation". The differentiation in perceptions becomes more visible in the responses

to the discourses of “the rising Ottoman glory”. Such rhetoric may not be welcomed in the Arab societies where some parts of the Arab culture the Ottoman heritage is remembered as an oppressive era. More importantly Turkey has been accused of following a sectarian –Sunni dominant- foreign policy. This prejudice by itself is a symbolic reaction that suggests that Turkish foreign policy makers should more carefully construct political messages. It should be kept in mind that despite all efforts to unite the Middle East on religious grounds there is a possibility that Turkey can be discriminated because of ethnic/ racial preferences. Turkish willingness to become the flagship of Islam can create a reaction because the Arab culture sees themselves as the chosen representatives of Islam.

The societies in the region, at the same time, have experienced a deep trauma as a result of the drawbacks of the sectarian clashes. It is not possible to establish a cohesive Middle East based on Islam; on the contrary, they are diversities even in most basic issues. For instance Sunnis and Nusairies in Syria are in a sectarian conflict. In such a case societies, would be eager to be active all past traumas. This is an example of defense mechanism constructed by the traumatized societies. Furthermore, this situation intensifies the need to have an enemy and use violence.

Regressed large groups pass through a process in which their identity is redefined. During this process, the perception of threat is highly erratic. In parallel with the conditions, the

policies including more or less dominance, imperative or a big brother role can be negatively perceived. It is very important that Turkey not be perceived as a threat by any country. In order to manage the process, Turkey can stress on the common fea-

tures in the history, the joint pain and the common heritage, and emphasize that she honors the choices of others. Through this strategy, Turkey might try to prevent the concerns claiming that Turkey would intend to implement an expansionist policy.

Conclusion

If it weren't for the Arab Spring, the world could not realize the Arabs' demands for change. The Arabs are passing through a significant historical process now. Turkey needs to engage with the Arab countries and the world system in order for her to understand the cultural, economic, psychological, historical dynamics of the Arab Spring. Turkish foreign policy towards the Arab Spring has made a turning point on the Syrian question

where Turkey is not on diplomatic terms with Syria anymore. Unless Turkey takes the opportunity to once more become the regional moderator and overcomes unilateralism Syria might serve as a deadlock in the construction of the new Turkish foreign policy. The Turkish decision makers have distinguished the capability of Turkey from the expectations from Turkey. Provided that Turkey and the Arab states act on the behalf of reason, both parties can be the winner in the long run.

ACADEMIC STAFF

Hasan Kanbolat	ORSAM Director
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Advisor, Middle East, METU Director of Institute of Social Sciences
Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar	ORSAM Advisor, ORSAM Eurasian Strategies Coordinator - Bilkent University
Assoc. Prof. Dr. Tanık Oğuzlu	ORSAM Advisor, Middle East-Antalya International University
Assoc. Prof. Dr. Harun Öztürkler	ORSAM Advisor, Middle East Economies - Afyon Kocatepe University, Department of Economics
Assoc. Prof. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Advisor, Middle East - Gazi University, Department of IR
Assoc. Prof. Dr. Özlem Tür	ORSAM Advisor, Middle East - METU, Department of IR
Habib Hümmüzlü	ORSAM Advisor, Middle East
Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Advisor, Middle East -Ahi Evran University, Department of IR
Asst. Prof. Dr. Canat Mominkulov	ORSAM Researcher, Eurasia, Al Farabi Kazakh National University
Elmira Cheremisova	ORSAM Advisor, Middle East - St. Petersburg University
Assoc. Prof. Dr. Didem Daniş	ORSAM Advisor, Middle East - Galatasaray University, Department of Sociology
Dr. Jale Nur Ece	ORSAM Advisor, Maritime Safety and Security
Assoc. Prof. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Advisor, Eurasia
Assoc. Prof. Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Advisor, Eurasia - Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Asst. Prof. Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Advisor, Middle East - Yıldırım Beyazıt University Department of International Relations
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Advisor, Eurasia
Att. Aslıhan Erbaş Açıkel	ORSAM Advisor, Energy-Maritime Law
Pınar Arkan Sinkaya	ORSAM Advisor, Middle East - METU Department of International Relations
Volkan Çakır	ORSAM Advisor, Africa - ORSAM Antananarivo (Madagascar) Representative
Bilgay Duman	ORSAM Researcher, Middle East
Tamer Koparan	ORSAM Managing Editor
Noyan Gürel	ORSAM İzmir Representative
Oytun Orhan	ORSAM Researcher, Middle East
Sercan Doğan	ORSAM Research Assistant, Middle East
Nebahat Tanrıverdi	ORSAM Research Assistant, Middle East
Seval Kök	ORSAM Research Assistant, Middle East
Uğur Çil	ORSAM, Middle East
Göknil Erbaş	ORSAM, Black Sea
Shalaw Fatah	ORSAM Research Assistant, Middle East
Tuğçe Kayıtmaz	Interpreter

ORSAM Water Research Programme

Dr. Tuğba Evrim Maden	ORSAM Water Research Programme Hydropolitics Researcher
Dr. Seyfi Kılıç	ORSAM Water Research Programme Hydropolitics Researcher

ORSAM ADVISORY BOARD

Dr. İsmet Abdulmecid	Former President of Iraqi Council of State
Prof. Dr. Ramazan Daurov	Assistant Director, Russian Academy of Sciences Institute of Oriental Studies
Prof. Dr. Vitaly Naumkin	Director, Russian Academy of Sciences Institute of Oriental Studies
Hasan Alsancak	İhlas Holding CEO
Prof. Dr. Meliha Benli Altunışık	ORSAM Advisor Middle East, METU Director of Institute of Social Sciences
Prof. Dr. Ahat Andıcan	Former Minister & Istanbul University
Prof. Dr. Dorayd A. Noori	Vice-Undersecretary in Iraq's Embassy in Ankara
Prof. Dr. Tayyar An	Uludağ University, Head of Department of International Relations
Prof. Dr. Ali Arslan	Istanbul University, Department of History
Dr. Farhan Ahmad Nizami	The Director of Centre for Islamic Studies at Oxford University
Başar Ay	General Secretary, Turkish Textile Employers' Association
Prof. Aftab Kamal Pasha	The Director of The Centre for West Asian Studies in India
Prof. Dr. Mustafa Aydın	President of Kadir Has University
Ambassador Shaban Murati	Albanian Institute for International Studies
Dr. Ersel Aydınli	Vice-President of Bilkent University, Fulbright Executive Director
Safarov Sayfullo Sadullaevich	Strategic Research Center Under The President of Tajikistan
Mohamed Nouredine	Specialist in Turkish Affairs, Prof. at Lebanese University - History
Prof. Dr. Hüseyin Bağcı	METU, Head of Department of International Relations
İtir Bağdadı	İzmir Economy University, Department of International Relations and European Union
Prof. Dr. İdris Bal	Member of Parliament in the 24th Legislative Term of Grand National Assembly of Turkey
Assist. Prof. Dr. Ersan Başar	Karadeniz Technical University, Maritime Transportation and Management Engineering
Kemal Beyatlı	Head of Iraqi Turkman Press Council
Yaşar Yakış	Ambassador, Former Minister of Foreign Affairs
Barbaros Binicioğlu	ORSAM Advisor, Middle Eastern Economies
Prof. Dr. Ali Birinci	Polis Akademisi
Patrick Seale	Well-Known Middle East and Syria Specialist
Assoc. Prof. Dr. Mustafa Budak	Deputy Director General in Prime Ministerial State Archives
Assoc. Prof. Dr. Hasan Canpolat	Turkish Ministry of Defense Advisor
Ret. (Air) Gen. Ergin Celasin	23rd Commander of Air Forces
Dr. Sami Al Taqi	General Manager of Orient Research Center
Assoc. Prof. Dr. Mitat Çelikpala	Kadir Has University, Head of Department of International Relations
Çetiner Çetin	Journalist, Iraq
Prof. Dr. Gökhan Çetinsaya	President of The Council of Higher Education
Assoc. Prof. Dr. Didem Daniş	ORSAM Advisor, Immigration Studies & Iraqi Refugees, Galatasaray University, Department of Sociology

Prof. Dr. Volkan Ediger	İzmir Economy University, Department of Economics
Prof. Dr. Cezmi Eraslan	President of Atatürk Research Center, Istanbul University, Department of History
Prof. Dr. Çağrı Erhan	Ankara University, Faculty of Political Science, Department of IR & Director ATAUM
Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Middle East Advisor, Ahi Evran University, Head of the Department of International Relations
Dr. Amer Hasan Fayyadh	Baghdad University, Dean of Political Sciences Faculty (Iraq)
Att. Aslihan Erbaş Açikel	ORSAM Advisor, Energy-Maritime Law
Cevat Gök	Manager of Iraq El FIRAT TV - Turkey
Mete Göknel	Former Director of Petroleum Pipeline Corporation (BOTAŞ)
Osman Göksel	BTC & NABUCCO Coordinator
Timur Göksel	Beirut American University (Lebanon)
Prof. Muhamad Al Hamdani	Cultural Undersecretary in Iraq's Embassy in Ankara
Numan Hazar	Retired Ambassador
Habib Hümmüzlü	ORSAM Middle East Advisor
Assoc. Prof. Dr. Pınar İpek	Bilkent University, Department of International Relations
Dr. Tuğrul İsmail	TOBB University of Economics & Technology, Department of International Relations
Assoc. Prof. Dr. İlyas Kemaloğlu (Kamalov)	ORSAM Eurasia Advisor
Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent University, Department of International Relations
Assoc.Prof.Dr. Şenol Kantarcı	Kırıkkale University, Department of International Relations
Selçuk Karaçay	Deputy Director, Vodafone (Turkey)
Assoc. Prof. Dr. Nilüfer Karacasulu	Dokuz Eylül University, Department of International Relations
Prof.Dr. M. Lütfullah Karaman	Fatih University, Head of the Department of International Relations
Assoc. Prof. Dr. Şaban Kardaş	TOBB Economy and Technology University, Department of International Relations
Assoc. Prof. Dr. Elif Hatun Kılıçbeyli	Çukurova University, Head of the Department of International Relations
Prof. Dr. Aleksandr Knyazev	Kyrgyz Slavic University (Bishkek)
Prof. Dr. Erol Kurubaş	Kırıkkale University, Head of the Department of International Relations
Prof. Dr. Talip Küçükcan	Director of Marmara University, Institute of Middle East Studies
Arslan Kaya	KPMG, Sworn-in Certified Financial Accountant
Dr. Hicran Kazancı	Iraqi Turkman Front Turkey Representative
İzzettin Kerküklü	President of Kirkuk Foundation
Prof. Dr. Mustafa Kibaroğlu	Okan University, Head of Department of International Relations
Prof. Dr. Alexandr Koleşnikov	Diplomat
Dr. Max Georg Meier	Hanns Seidel Foundation, Projects Director (Bishkek)
Prof.Dr. Mosa Aziz Al-Mosawa	President of Baghdad University (Iraq)
Prof. Dr. Mahir Nakip	Erciyes University, Faculty of Economic and Administrative Sciences
Assoc.Prof.Dr. Tank Oğuzlu	ORSAM Advisor, Middle East-Antalya International University
Hediye İlevit	Journalist, Syria
Prof.Dr. Çınar Özen	Ankara University, Faculty of Political Science, Department of International Relations
Murat Özçelik	Ambassador
Assoc. Prof. Harun Öztürkler	ORSAM Middle East Economies Advisor, Afyon Kocatepe University, Department of Economics
Dr. Bahadır Pehlivan Türk	TOBB Economy and Technology University, Department of International Relations
Prof. Dr. Victor Panin	Pyatigorsk University (Pyatigorsk, Russian Federation)
Assoc.Prof.Dr. Fırat Purtaş	Gazi University Department of International Relations, Deputy Secretary General of TÜRKSOY
Prof. Suphi Saatçi	Secretary-General of Kirkuk Foundation
Assoc. Prof. Dr. Yaşar Sarı	ORSAM Advisor, Eurasia - Kyrgyzstan-Turkey Manas University
Ersan Sankaya	Türkmeneli TV (Kirkuk, Iraq)
Dr. Bayram Sinkaya	ORSAM Middle East Advisor, Atatürk University
Assoc.Prof.Dr. İbrahim Sirkeci	Reader in Demography and Marketing Regent's College, (London, UK)
Dr. Aleksandr Sotnichenko	St. Petersburg University (Russian Federation)
Semir Yorulmaz	Journalist, Egypt
Zaher Sultan	President of Lebanon Turkish Association
Dr. İrina Svistunova	Russia Strategic Research Center, Turkey-Middle East Studies Expert (Russian Federation)
Asst. Prof. Dr. Mehmet Şahin	ORSAM Advisor, Middle East, Gazi University, Department of International Relations
Prof. Dr. Türel Yılmaz Şahin	Gazi University, Department of International Relations
Mehmet Şüküroğlu	Energy Expert
Assoc. Prof. Dr. Oktay Tanrısever	METU, Department of International Relations
Prof. Erol Taymaz	Vice President of the METU North Cyprus Campus (TRNC)
Prof. Sabri Tekir	Dean of İzmir University, Faculty of Economics and Administrative Sciences
Dr. Gönül Tol	Director of Middle East Institute Turkish Studies (USA)
Advt. Niyazi Güney	Press Group, Vice Chairman
Asst. Prof. Dr. Özlem Tür	ORSAM Advisor, Middle East, METU, Department of International Relations
M. Ragıp Vural	General Coordinator of 2023 (Magazine)
Dr. Ermanno Visintainer	Director of Vox Populi (Rome, Italy)
Dr. Umut Uzer	Istanbul Technical University, Humanities and Social Sciences
Prof. Dr. Vatanyar Yagya	St. Petersburg City Council Member, St. Petersburg University (Russian Federation)
Dr. Süreyya Yiğit	ORSAM Eurasia Advisor

EDITORIAL BOARD OF MIDDLE EAST STUDIES

Meliha Benli Altunışık	ODTÜ
Bülent Aras	Dışişleri Bakanlığı Stratejik Araştırmalar Merkezi Başkanı
Tayyar An	Uludağ Üniversitesi
İlker Aytürk	Bilkent Üniversitesi
Recep Boztemur	ODTÜ
Katerina Dalacoura	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
F. Gregory Gause	Vermont Üniversitesi (ABD)
Fawaz Gerges	Londra Ekonomi Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Ahmet K. Han	Kadir Has Üniversitesi
Raymond Hinnebusch	St. Andrews Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Rosemary Hollis	City Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Bahgat Korany	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)
Peter Mandaville	George Mason Üniversitesi (ABD)
Emma Murphy	Durham Üniversitesi (Birleşik Krallık)

MIDDLE EAST ANALYSIS EDITORIAL BOARD

Prof. Dr. Meliha Altunışık	Middle East Technical University , Director of Institute of Social Sciences
Hasan Kanbolat	ORSAM Director
Assoc. Prof. Dr. Hasan Ali Karasar	Bilkent University, Department of International Relations
Asst. Prof. Dr. Serhat Erkmen	ORSAM Middle East Advisor, Ahi Evran University, Head of Department of International Relations

Mithatpaşa Caddesi 46/6 Kızılay-ANKARA/TURKEY
Phone: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48
www.orsam.org.tr, orsam@orsam.org.tr